TIESAS SPRIEDUMS (trešā palāta)

2008. gada 11. jūlijā [*]

Lieta C-195/08 PPU

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši EKL 234. pantam, ko *Lietuvos Aukščiausiasis Teismas* (Lietuva) iesniedza ar lēmumu, kas pieņemts 2008. gada 30. aprīlī un kas Tiesā reģistrēts 2008. gada 14. maijā, tiesvedībā, ko ierosināja

Inga Rinau.

TIESA (trešā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētājs A. Ross [*A. Rosas*], tiesneši H. N. Kunja Rodrigess [*J. N. Cunha Rodrigues*] (referents), J. Klučka [*J. Klučka*], P. Linda [*P. Lindh*] un A. Arabadžijevs [*A. Arabadjiev*],

ģenerāladvokāte E. Šarpstone [*E. Sharpston*],
sekretāri S. Stremholma [*C. Strömholm*], administratore, un M. A. Godisārs [*M. A. Gaudissart*], nodaļas vadītājs,

ņemot vērā iesniedzējtiesas 2008. gada 21. maija pieteikumu, kas Tiesā iesniegts 22. maijā, par steidzamības tiesvedības piemērošanu lūgumam sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši Reglamenta 104.b pantam,

[*] Tiesvedības valoda — lietuviešu.

ņemot vērā trešās palātas 2008. gada 23. maija lēmumu apmierināt minēto pieteikumu,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2008. gada 26. un 27. jūnija tiesas sēdi,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

— [Ingas] Rinau [*Inga Rinau*] vārdā — G. Balčūns [*G. Balčiūnas*] un G. Kaminskis [*G. Kaminskas*], *advokatai*,

— [Mihaela] Rinau [*Michael Rinau*] vārdā — D. Foigta [*D. Foigt*], *advokatė*,

— Lietuvas valdības vārdā — D. Krjaučūns [*D. Kriaučiūnas*] un R. Mackevičiene [*R. Mackevičienė*], pārstāvji,

— Vācijas valdības vārdā — J. Kempere [*J. Kemper*], pārstāve,

— Francijas valdības vārdā — A. L. Dirēna [*A.-L. During*], pārstāve,

— Latvijas valdības vārdā — E. Balode-Buraka un E. Eihmane, pārstāves,

— Nīderlandes valdības vārdā — K. ten Dama [*C. ten Dam*], pārstāve,

— Apvienotās Karalistes valdības vārdā — E. Dženkinsone [*E. Jenkinson*], pārstāve, kam palīdz K. Hovards [*C. Howard*], *QC*,

— Eiropas Kopienu Komisijas vārdā — A. M. Rušo-Žoē [*A.-M. Rouchaud-Joët*] un A. Steiblite [*A. Steiblytė*], pārstāves,

noklausījusies ģenerāladvokāti,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu attiecas uz Padomes 2003. gada 27. novembra Regulas (EK) Nr. 2201/2003 par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi laulības lietās un lietās par vecāku atbildību un par Regulas (EK) Nr. 1347/2000 atcelšanu (OV L 338, 1. lpp., turpmāk tekstā — "Regula") interpretāciju.

2 Šis lūgums ir iesniegts saistībā ar strīdu starp Rinau kundzi un Rinau kungu par viņu meitas Luīzes [*Luisa*], kuru Lietuvā aiztur Rinau kundze, atdošanu atpakaļ Vācijā.

Atbilstošās tiesību normas

1980. gada Hāgas konvencija

3 1980. gada 25. oktobra Hāgas konvencijas par starptautiskās bērnu nolaupīšanas civiltiesiskajiem aspektiem (turpmāk tekstā — "1980. gada Hāgas konvencija") 3. pantā ir noteikts:

"Bērna aizvešana vai aizturēšana tiek uzskatīta par nelikumīgu, ja:

a) saskaņā ar tās valsts likumdošanu, kurā bērns pastāvīgi dzīvoja tieši pirms aizvešanas vai aizturēšanas, tas ir personas, institūcijas vai kādas citas iestādes, vienas pašas vai kopīgi, tiesību uz aizbildnību pārkāpums; un

b) aizvešanas vai aizturēšanas brīdī persona, institūcija vai kāda cita iestāde, viena pati vai kopīgi, šīs tiesības faktiski realizēja vai būtu realizējusi, ja to nekavētu aizvešana vai aizturēšana.

Šī panta a) apakšpunktā minētās tiesības uz aizbildnību var tikt nodibinātas ar likumu, ar tiesas vai administratīvu lēmumu vai ar vienošanos, kurai saskaņā ar attiecīgās valsts likumdošanu ir juridisks spēks."

4 Saskaņā ar 1980. gada Hāgas konvencijas 12. pantu:

"Ja bērns ir ticis nelikumīgi aizvests vai aizturēts atbilstoši 3. pantā minētajiem noteikumiem un ja, uzsākot lietu tās Līgumslēdzējas Puses, kurā atrodas bērns, tiesā vai administratīvajā iestādē, ir pagājis mazāk nekā gads kopš nelikumīgās aizvešanas vai aizturēšanas datuma, iestādei, kurai lieta ir piekritīga, jādod rīkojums par bērna atgriešanos nekavējoties.

Tiesai vai administratīvajai iestādei, pat ja lietas izskatīšana uzsākta pēc šī panta pirmajā daļā minētā viena gada termiņa beigām, jādod rīkojums par bērna atgriešanos, ja vien netiek pierādīts, ka bērns ir iedzīvojies jaunajā vidē.

Ja tiesai vai administratīvajai iestādei pieteikuma iesniedzējā valstī ir pamats uzskatīt, ka bērns ticis nogādāts uz citu valsti, tā var apturēt lietas izskatīšanu vai noraidīt pieprasījumu par bērna atdošanu."

5 1980. gada Hāgas konvencijas 13. pantā ir paredzēts:

"Neskatoties uz iepriekšējā panta noteikumiem, pieteikuma saņēmējas Līgumslēdzējas Puses tiesai vai administratīvajai iestādei nav pienākuma dot rīkojumu par bērna atgriešanos, ja persona, institūcija vai kāda cita iestāde, kas iebilst pret bērna atgriešanos, pierāda, ka:

a) persona, institūcija vai kāda cita iestāde, kura ir uzņēmusies rūpes par bērnu, viņa aizvešanas vai aizturēšanas laikā nav izmantojusi savas tiesības uz aizbildnību vai ir piekritusi aizvešanai vai aizturēšanai, vai nav iebildusi pret to; vai

b) ja pastāv nopietns risks, ka viņa vai viņas atdošana sagādās bērnam fizisku vai psiholoģisku kaitējumu, vai citādi radīs neciešamu situāciju.

Tiesa vai administratīvā iestāde var atteikties dot rīkojumu par bērna atgriešanos, ja tai kļūst zināms, ka bērns iebilst pret atgriešanos un ir sasniedzis attiecīgu vecumu un brieduma pakāpi, lai spētu atbildēt par saviem uzskatiem.

Apsverot šajā pantā norādītos apstākļus, tiesām vai administratīvajām iestādēm jāņem vērā informācija, kas attiecas uz bērna sociālo stāvokli un ko sniedz bērna pastāvīgās dzīvesvietas Centrālā Iestāde vai kāda cita kompetenta iestāde."

6 1980. gada Hāgas konvencija stājās spēkā 1983. gada 1. decembrī. Visas Eiropas Savienības dalībvalstis ir tās līgumslēdzējas puses.

Kopienu tiesiskais regulējums

7 Regulas preambulas septiņpadsmitajā apsvērumā ir precizēts:

"Ja bērns ir nelikumīgi aizvests vai aizturēts, nekavējoties jāpanāk bērna atpakaļatdošana, un šai nolūkā piemēro [būtu jāturpina piemērot] 1980. gada 25. oktobra Hāgas konvenciju, kuru papildina šīs regulas noteikumi, jo īpaši tās 11. pants. Tiesām dalībvalstī, uz kuru bērns ir nelikumīgi aizvests vai kurā bērns nelikumīgi aizturēts, jāspēj iestāties pret viņa atpakaļatdošanu īpašos, attiecīgi pamatotos gadījumos. Tomēr šāds lēmums var tikt aizstāts [ir jābūt iespējai šādu lēmumu aizstāt] ar turpmāku lēmumu, ko pieņem tās dalībvalsts tiesa, kurā bija bērna pastāvīgā [parastā] dzīvesvieta pirms nelikumīgas aizvešanas vai aizturēšanas. Ja minētais lēmums nosaka bērna atpakaļatdošanu, atpakaļatdošanai jānotiek, nepieprasot nekādu īpašu minētā sprieduma

atzīšanas un izpildes procedūru dalībvalstī, uz kuru bērns ir aizvests vai kurā viņš ir aizturēts."

8 Regulas preambulas divdesmit pirmajā apsvērumā ir noteikts:

"Dalībvalstī taisītu spriedumu atzīšana un izpilde jābalsta uz savstarpējas uzticēšanās principu, un neatzīšanas iemesli jāsaglabā noteiktā minimuma līmenī."

9 Regulas 2. pantā ir paredzēts:

"Šajā regulā:

[..]

4) ar terminu "spriedums" saprot laulības šķiršanu, laulāto atšķiršanu vai laulības atzīšanu par neesošu, kā arī dalībvalsts tiesas spriedumu, kas saistīts ar vecāku atbildību, neatkarīgi no tā, kā spriedums var tikt dēvēts, tostarp, dekrēts, rīkojums vai lēmums;

5) ar terminu "izcelsmes dalībvalsts" saprot dalībvalsti, kurā izdots izpildāmais spriedums;

6) ar "izpildes dalībvalsts" saprot dalībvalsti, kurā pieprasīta sprieduma izpilde;

7) ar terminu "vecāku atbildība" saprot visas tiesības un pienākumus attiecībā uz bērna personu vai bērna īpašumu, kuras [ko] piešķir fiziskai vai juridiskai personai ar spriedumu, likumu izpildi vai nolīgumu, kam ir juridisks spēks. Jēdziens [cita starpā] ietver uzraudzības [aizbildnības] tiesības un saskarsmes tiesības;

8) ar terminu "persona, kam ir vecāku atbildība" saprot jebkuru personu, kam ir vecāku atbildība par bērnu;

[..]

11) ar terminu "nelikumīga aizvešana vai aizturēšana" saprot bērna aizvešanu vai aizturēšanu, ja:

a) ar to tiek pārkāptas uzraudzības [aizbildnības] tiesības, kas iegūtas ar spriedumu, likumu vai nolīgumu, kuram ir juridisks spēks, saskaņā ar tās dalībvalsts tiesību aktiem, kurā bija bērna pastāvīgā [parastā] dzīvesvieta tieši pirms aizvešanās vai aizturēšanas;

un

b) aizvešanas vai aizturēšanas laikā [brīdī] uzraudzības [aizbildnības] tiesības atsevišķi vai kopīgi tika faktiski īstenotas, vai arī tās tiktu šādi īstenotas, ja nebūtu notikusi aizvešana vai aizturēšana. Uzraudzību [aizbildnību] uzskata par kopīgi īstenotu, ja saskaņā ar lēmumu vai likumu viena persona, kam ir vecāku atbildība, nevar lemt par bērna dzīvesvietu bez citas personas piekrišanas, kam ir vecāku atbildība."

10 Regulas 8. pantā ir noteikts:

"1. Dalībvalsts tiesām ir piekritīgas lietas par vecāku atbildību par bērnu, kura pastāvīgā [parastā] dzīvesvieta ir šajā dalībvalstī brīdī, kad tiesā iesniegta prasība.

2. Uz šā panta 1. punktu attiecas 9., 10. un 12. panta noteikumi."

11 Regulas 10. pantā ir paredzēts:

"Ja bērns ir nelikumīgi aizvests vai aizturēts, tās dalībvalsts tiesām, kurā pirms nelikumīgās aizvešanas vai aizturēšanas bija bērna pastāvīgā [parastā] dzīvesvieta, saglabājas piekritība, kamēr bērns nav ieguvis pastāvīgo [parasto] dzīvesvietu kādā citā dalībvalstī [..]."

12 Saskaņā ar Regulas 11. pantu:

"1. Ja persona, iestāde vai cita struktūra, kam ir uzraudzības [aizbildnības] tiesības, piesakās kompetentajās iestādēs dalībvalstī ar nolūku saņemt spriedumu, pamatojoties uz 1980. gada 25. oktobra Hāgas Konvenciju [..], lai panāktu tā bērna atpakaļatdošanu, kurš ir nelikumīgi aizvests vai aizturēts dalībvalstī, kas nav dalībvalsts, kurā bija bērna pastāvīgā [parastā] dzīvesvieta tieši pirms nelikumīgās aizvešanas vai aizturēšanas, piemēro 2. līdz 8. punktu.

2. Piemērojot 1980. gada Hāgas Konvencijas 12. un 13. pantu, nodrošina to, ka bērnam tiek sniegta iespēja tikt uzklausītam tiesvedībā, ja vien tas nešķiet [ne]piemēroti, ņemot vērā tā vecumu vai brieduma pakāpi.

3. Tiesa, kurā iesniegts 1. punktā minētais pieteikums par bērna atpakaļatdošanu, rīkojas paātrināti tiesas procesos attiecībā uz šo pieteikumu, izmantojot ātrākās procedūras, kas paredzētās valsts tiesību aktos.

Neskarot pirmo daļu, tiesa izdod savu spriedumu ne vēlāk kā sešas nedēļas pēc pieteikuma iesniegšanas, ja vien nepastāv ārkārtēji apstākļi, kas padara to par neiespējamu.

4. Tiesa nevar atteikt bērna atpakaļatdošanu, pamatojoties uz 1980. gada Hāgas Konvencijas 13.b pantu [13. panta b) punktu], ja ir noskaidrots [pierādīts], ka attiecīgi [pietiekami] pasākumi ir veikti, lai nodrošinātu bērna aizsardzību pēc tā atpakaļatdošanas.

5. Tiesa nevar atteikt atdot bērnu atpakaļ, ja personai, kas pieprasījusi bērna atpakaļatdošanu, nav sniegta iespēja tikt uzklausītai.

6. Ja tiesa izdod rīkojumu [pasludina spriedumu] par neatdošanu atpakaļ saskaņā ar 1980. gada Hāgas Konvencijas 13. pantu, [šai] tiesai nekavējoties tieši vai ar centrālās iestādes starpniecību jānosūta tiesas rīkojuma [sprieduma] par neatdošanu atpakaļ un saistīto dokumentu kopijas, jo īpaši tiesas sēžu stenogrammu kopijas, piekritības tiesai vai centrālai iestādei dalībvalstī, kurā bija bērna pastāvīgā [parastā] dzīvesvieta tieši pirms nelikumīgās aizvešanas vai aizturēšanas, kā noteikts valsts tiesību aktos. Tiesa saņem visus minētos dokumentus viena mēneša laikā pēc dienas, kad izdots rīkojums [pasludināts spriedums] par neatdošanu atpakaļ.

7. Ja viena no pusēm ir [nav] iesniegusi prasību tiesās dalībvalstī, kurā bija bērna pastāvīgā [parastā] dzīvesvieta tieši pirms nelikumīgās aizvešanas vai aizturēšanas,

tiesai vai centrālai iestādei, kas saņem 6. punktā minēto informāciju, jāpaziņo pusēm un jāaicina tās izdarīt iesniegumus [iesniegt apsvērumus] tiesā saskaņā ar valsts tiesību aktiem trīs mēnešu laikā pēc paziņošanas dienas, lai tiesa var izskatīt jautājumu par bērna uzraudzību [aizbildnību].

Neierobežojot šajā regulā ietvertos noteikumus par piekritību, tiesa slēdz lietu, ja attiecīgajā termiņā nav saņēmusi nekādus iesniegumus [apsvērumus].

8. Neatkarīgi no sprieduma par neatdošanu atpakaļ, kas pieņemts, ievērojot 1980. gada Hāgas Konvencijas 13. pantu, visi turpmākie spriedumi, kas pieprasa bērna atpakaļatdošanu un ko pasludina tiesa, kurai saskaņā ar šo regulu ir piekritība, jāizpilda saskaņā ar III nodaļas 4. iedaļu, lai nodrošinātu bērna atpakaļatdošanu."

13 Regulas III nodaļa ar virsrakstu "Atzīšana un izpilde" ietver tās 21.–52. pantu. Šīs III nodaļas 4. iedaļā ar virsrakstu "[Noteiktu] ar saskarsmes tiesībām saistītu spriedumu un [noteiktu] to spriedumu izpilde, kuros noteikta bērna atpakaļatdošana" ir ietverti šīs pašas regulas 40.–45. pants.

14 Regulas 21. panta 1. un 3. punktā ir paredzēts:

"1. Dalībvalstī pasludināts spriedums pārējās dalībvalstīs atzīstams bez kādas īpašas procedūras.

[..]

3. Neskarot šīs nodaļas 4. iedaļu, jebkura ieinteresētā puse, ievērojot šīs nodaļas 2. iedaļā paredzētās procedūras, var pieprasīt lēmumu par to, lai spriedums tiktu vai netiktu atzīts.

[..]"

15 Regulas 23. pantā ir noteikts:

"Spriedumu, kas saistīts ar vecāku atbildību, neatzīst:

a) ja šāda atzīšana, ņemot vērā bērna intereses, ir klaji pretrunā tās dalībvalsts sabiedriskajai kārtībai, kurā tiek lūgta atzīšana;

[..]."

16 Saskaņā ar Regulas 24. pantu:

"Izcelsmes dalībvalsts tiesas piekritību nedrīkst apstrīdēt. Atsauce uz sabiedrisko kārtību, kas minēta 22. panta a) punktā un 23. punkta a) punktā, nav attiecināma uz noteikumiem par piekritību, kas izklāstīti 3. līdz 14. pantā."

17 Regulas 28. panta 1. punkta teksts ir šāds:

"Spriedums, kas nosaka vecāku atbildības īstenošanu attiecībā uz bērnu, kas taisīts kādā dalībvalstī un ir izpildāms šajā dalībvalstī, un ir ticis nosūtīts, ir jāizpilda citā dalībvalstī, ja pēc kādas ieinteresētās puses pieteikuma tas izsludināts par tur izpildāmu."

18 Regulas 31. pantā ir noteikts:

"1. Tiesa, kurā iesniegts pieteikums [par izpildāmības pasludināšanu], sagatavo lēmumu nekavējoties. Šajā tiesvedības posmā personai, pret kuru lūgta izpilde, un bērnam nav tiesību ne uz kādiem iesniegumiem [iesniegt apsvērumus] attiecībā uz pieteikumu.

2. Pieteikumu var noraidīt tikai dēļ kāda no 22., 23. un 24. pantā noteiktajiem iemesliem.

3. Nekādos apstākļos spriedums nav pārskatāms pēc būtības."

19 Regulas 40. pantā ir paredzēts:

"1. Šī iedaļa attiecas uz:

[..]

b) bērna atpakaļatdošanu, kas noteikta spriedumā, kurš taisīts atbilstoši 11. panta 8. punktam.

2. Šīs iedaļas noteikumi neliedz personai, kurai ir vecāku atbildība, prasīt sprieduma atzīšanu un izpildi atbilstīgi šīs nodaļas 1. un 2. iedaļas noteikumiem."

20 Regulas 42. pantā ar virsrakstu "Bērna atpakaļatdošana" ir noteikts:

"1. Bērna atpakaļatdošanu, kas minēta 40. panta 1. punkta b) apakšpunktā un ko paredz ar izpildāmo spriedumu, kurš taisīts kādā dalībvalstī, atzīst un realizē citā dalībvalstī bez nepieciešamības pēc izpildes [izpildāmības] pasludināšanas un bez iespējas pretoties sprieduma atzīšanai [iebilst pret sprieduma atzīšanu], ja spriedums ir apstiprināts izcelsmes dalībvalstī saskaņā ar 2. punktu.

Pat ja valsts tiesību akti neparedz tā [11. panta 8. punkta b) apakšpunktā minētā] sprieduma izpildi pēc likuma, kas pieprasa bērna atpakaļatdošanu, [izcelsmes] tiesa, var pasludināt spriedumu par izpildāmu neatkarīgi no jebkādas pārsūdzības.

2. Izcelsmes tiesas tiesnesis, kas pieņēmis 40. panta 1. punkta b) apakšpunktā minēto spriedumu, izsniedz 1. punktā minēto apliecību tikai tad, ja:

a) bērnam tika sniegta iespēja tikt uzklausītam, ja vien uzklausīšana netika uzskatīta par lietderīgu [nepiemērotu], ņemot vērā viņa vai viņas vecumu vai brieduma pakāpi;

b) visām pusēm tika sniegta iespēja tikt uzklausītām; un

c) tiesa, pasludinot savu spriedumu, ir ņēmusi vērā iemeslus un pierādījumus, kādi ir par pamatu rīkojumam [spriedumam], kas izdots atbilstoši 1980. gada Hāgas konvencijas 13. pantam.

Ja tiesa vai kāda cita iestāde veic pasākumus, lai nodrošinātu bērna aizsardzību pēc tā atgriešanas pastāvīgās [parastās] dzīvesvietas valstī, apliecībā ietver informāciju par šādiem pasākumiem.

Izcelsmes tiesnesis pēc savas ierosmes izsniedz minēto apliecību, izmantojot veidlapas paraugu, kas dots IV pielikumā (apliecība par bērna (bērnu) atpakaļatdošanu).

Apliecību aizpilda valodā, kādā taisīts spriedums."

21 Regulas 43. panta teksts ir šāds:

"1. Izcelsmes dalībvalsts tiesību akti ir piemērojami jebkādai apliecības koriģēšanai.

2. Pārsūdzību nevar iesniegt par apliecības izsniegšanu, kas veikta, ievērojot 41. panta 1. punktu vai 42. panta 1. punktu."

22 Saskaņā ar Regulas 44. pantu "apliecība ir spēkā tikai sprieduma izpildes robežās".

23 Regulas 60. pantā ir paredzēts:

"Dalībvalstu attiecībās šī regula aizstāj turpmāk minētās konvencijas, ciktāl tās skar jautājumus, ko reglamentē šī regula:

[..]

e) 1980. gada 25. oktobra Hāgas konvencija [..].”

24 Regulas 68. pantā ir noteikts:

“Dalībvalstis paziņo Komisijai sarakstus ar tām tiesām un pārsūdzībām [pārsūdzības procedūrām], kas minētas 21., 29., 33. un 34. pantā, un to grozījumus.

Komisija atjaunina šo informāciju un dara to publiski pieejamu ar publikāciju *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī* un jebkādiem citiem piemērotiem līdzekļiem.”

25 No Informācijas attiecībā uz tiesām un pārsūdzības procedūrām saskaņā ar Regulas Nr. 2201/2003 68. pantu (OV 2005, C 40, 2. lpp.) izriet, ka atbilstoši tās 68. panta pirmajai daļai Lietuvas Republika paziņoja Komisijai, ka šīs regulas 21. un 29. pantā minētos pieteikumus, kā arī tās 33. pantā paredzētās pārsūdzības iesniedz *Lietuvos apeliacinis teismas* (Apelāciju tiesa) un ka par 34. pantā paredzēto spriedumu attiecībā uz pārsūdzību var iesniegt tikai kasācijas sūdzību *Lietuvos Aukščiausiasis Teismas* (Augstākā tiesa).

26 Tāpat no šīs informācijas izriet, ka pieteikums par citas dalībvalsts, nevis Lietuvas republikas, tiesas sprieduma izpildāmības pasludināšanu saskaņā ar Regulas 28. panta 1. punktu ir jāiesniedz *Lietuvos apeliacinis teismas* [Lietuvas Apelāciju tiesā].

27 Saskaņā ar Regulas 72. pantu to, galvenokārt, piemēro no 2005. gada 1. marta. Regula nav piemērojama attiecībā uz Dānijas Karalisti.

Pamata prāva un prejudiciālie jautājumi

28 Rinau kundze, kas ir Lietuvas Republikas pilsone, un Rinau kungs, kas ir Vācijas Federatīvās Republikas pilsonis, apprecējās 2003. gada 27. jūlijā un dzīvoja Bergfeldē [*Bergfelde*] (Vācija). Viņu meita Luīze dzimusi 2005. gada 11. janvārī. 2005. gada martā Rinau pāris sāka dzīvot šķirti, un viņu meita Luīze palika pie savas mātes. Atbilstoši lēmumā par prejudiciālo jautājumu uzdošanu minētajam *Amtsgericht Oranienburg* [Oranīnburgas Pirmās instances tiesā] (Vācija) tātad tika ierosināts laulāto šķiršanās process.

29 2006. gada 21. jūlijā Rinau kundze, iepriekš ieguvusi Rinau kunga piekrišanu uz divām nedēļām izbraukt no Vācijas atvaļinājumā kopā ar viņu meitu, aizbrauca ar meitu un savu dēlu no pirmās laulības uz Lietuvu, kur viņa ir palikusi arī pašlaik.

30 2006. gada 14. augustā *Amtsgericht Oranienburg* provizoriski piešķīra aizbildnības tiesības attiecībā uz Luīzi viņas tēvam. 2006. gada 11. oktobrī *Brandenburgisches Oberlandesgericht* [Brandenburgas federālās zemes Augstākā tiesa] (Vācija) noraidīja Rinau kundzes apelācijas sūdzību un atstāja spēkā *Amtsgericht Oranienburg* spriedumu.

31 2006. gada 30. oktobrī Rinau kungs vērsās *Klaipėdos apygardos teismas* (Klaipēdas Apgabaltiesa) (Lietuva), lūdzot izdot rīkojumu par viņa meitas atpakaļatdošanu uz Vāciju, pamatojoties uz 1980. gada Hāgas konvenciju un Regulu. Ar 2006. gada 22. decembra spriedumu minētā tiesa noraidīja šo pieteikumu.

32 Atbilstoši informācijai, kas Tiesai sniegta tiesas sēdē, 2006. gada 22. decembra spriedumu Rinau kunga advokāts pārsūtīja Vācijas centrālajai iestādei, kas savukārt to paziņoja *Amtsgericht Oranienburg*. Pēc šīs pārsūtīšanas Lietuvas centrālā iestāde nosūtīja šā sprieduma tulkojumu vācu valodā.

33 Ar 2007. gada 15. marta spriedumu *Lietuvos apeliacinis teismas* pārskatīja *Klaipėdos apygardos teismas* spriedumu un izdeva rīkojumu par bērna atpakaļatdošanu uz Vāciju.

34 2007. gada aprīlī *Klaipėdos apygardos teismas* izdeva rīkojumu par *Lietuvos apeliacinis teismas* 2007. gada 15. marta sprieduma izpildes apturēšanu. *Lietuvos apeliacinis teismas* atcēla šo rīkojumu ar 2007. gada 4. jūnija nolēmumu. Kā precizēts tiesas sēdē, 2007. gada 15. marta sprieduma izpilde tikusi apturēta vairākkārt.

35 2007. gada 4. jūnijā Rinau kundze un 2007. gada 13. jūnijā Lietuvas Republikas ģenerālprokurors lūdza *Klaipėdos apygardos teismas* atjaunot procesu, pamatojoties uz jaunatklātiem apstākļiem un bērna interesēm 1980. gada Hāgas konvencijas 13. panta pirmās daļas izpratnē. 2007. gada 19. jūnijā minētā tiesa noraidīja šos pieteikumus, pamatojoties uz to, ka kompetence lemt par šiem pieteikumiem bija nevis tai, bet gan Vācijas tiesām. Rinau kundze iesniedza apelācijas sūdzību par šo noraidošo lēmumu, kas tika apstiprināts ar *Lietuvos apeliacinis teismas* 2007. gada 27. augusta lēmumu. *Lietuvos Aukščiausiasis Teismas* atcēla šos divus lēmumus ar 2008. gada 7. janvāra spriedumu, ar kuru minētie pieteikumi tika nodoti izskatīšanai *Klaipėdos apygardos teismas*.

36 Ar 2008. gada 21. marta lēmumu *Klaipėdos apygardos teismas* atkārtoti noraidīja šos pieteikumus. Šis lēmums tika apstiprināts ar *Lietuvos apeliacinis teismas* 2008. gada 30. aprīļa lēmumu. Pēc Rinau kundzes sūdzības *Lietuvos Aukščiausiasis Teismas* 2008. gada 26. maijā nolēma pārskatīt šos lēmumus kasācijas kārtībā un apturēja 2007. gada 15. marta sprieduma, ar kuru piespriests Luīzi atdot atpakaļ uz Vāciju, izpildi līdz tās lēmuma pēc būtības pieņemšanai.

37 Pa to laiku *Amtsgericht Oranienburg* ar 2007. gada 20. jūnija spriedumu pasludināja Rinau pāra laulības šķiršanu. Galīgās aizbildnības tiesības attiecībā uz Luīzi tā piešķīra Rinau kungam. Ievērojot tostarp *Klaipėdos apygardos teismas* 2006. gada 22. decembra spriedumu, ar ko atteikta bērna atpakaļatdošana, *Amtsgericht* ņēma vērā minētā sprieduma saturu un iesniegtos argumentus un piesprieda Rinau kundzei aizvest bērnu atpakaļ uz Vāciju un atstāt viņu Rinau kunga aizbildnībā. Rinau kundze nepiedalījās šīs pēdējās minētās tiesas sēdē, bet bija tur pārstāvēta un iesniedza savus apsvērumus. Tajā pašā dienā *Amtsgericht Oranienburg* pievienoja savam spriedumam apliecību, kas izsniegta atbilstoši Regulas 42. pantam.

38 2008. gada 20. februārī *Brandenburgisches Oberlandesgericht* noraidīja Rinau kundzes apelācijas sūdzību par minēto spriedumu, apstiprināja to tiktāl, ciktāl tas attiecas uz Luīzes aizbildnību, un konstatēja, ka Rinau kundzei jau bijis pienākums aizvest bērnu uz Vāciju. Rinau kundze piedalījās tiesas sēdē un sniedza savus apsvērumus.

39 Rinau kundze iesniedza *Lietuvos apeliacinis teismas* pieteikumu par *Amtsgericht Oranienburg* 2007. gada 20. jūnija sprieduma neatzīšanu tiktāl, ciktāl ar to aizbildnības tiesības attiecībā uz Luīzi ir piešķirtas Rinau kungam un ciktāl bērna mātei ir uzlikts pienākums bērnu atdot atpakaļ viņas tēvam un atstāt viņa aizbildnībā.

40 Ar 2007. gada 14. septembra rīkojumu *Lietuvos apeliacinis teismas* šo Rinau kundzes pieteikumu atzina par nepieņemamu. Minētā tiesa konstatēja, ka apliecībā, kuru izsniegusi *Amtsgericht Oranienburg* atbilstoši Regulas 42. pantam, ir norādīts, ka visi minētā panta 2. punktā uzskaitītie nosacījumi šādas apliecības izsniegšanai ir izpildīti. Uzskatot, ka minētais spriedums par bērna atpakaļatdošanu uz Vāciju būtu bijis jāizpilda tieši saskaņā ar Regulas III nodaļas 4. iedaļu bez nepieciešamības piemērot īpašu *exequatur* procedūru tiesas spriedumu atzīšanai un izpildei, *Lietuvos apeliacinis teismas* nolēma atzīt par nepieņemamu Rinau kundzes pieteikumu par minētā sprieduma daļēju neatzīšanu tiktāl, ciktāl ar to viņai ir uzlikts pienākums bērnu atdot atpakaļ Luīzes tēvam un atstāt viņa aizbildnībā.

41 Līdz ar to Rinau kundze iesniedza *Lietuvos Aukščiausiasis Teismas* kasācijas sūdzību, lūdzot atcelt minēto rīkojumu un pieņemt jaunu lēmumu, ar ko tiktu apmierināts viņas pieteikums par *Amtsgericht Oranienburg* 2007. gada 20. jūnija sprieduma neatzīšanu tiktāl, ciktāl ar to aizbildnības tiesības attiecībā uz Luīzi ir piešķirtas Rinau kungam un ciktāl Rinau kundzei ir uzlikts pienākums bērnu atdot atpakaļ tēvam un atstāt viņa aizbildnībā.

42 Šajos apstākļos *Lietuvos Aukščiausiasis Teismas* nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

"1) Vai ieinteresētā puse Regulas [..] 21. panta izpratnē var lūgt tiesas sprieduma neatzīšanu, ja pieteikums par sprieduma atzīšanu nav bijis iesniegts?

2) Ja atbilde uz pirmo jautājumu ir apstiprinoša, kādā veidā valsts tiesai, izskatot pieteikumu par sprieduma neatzīšanu, ko iesniegusi persona, pret kuru minētais spriedums ir izpildāms, ir jāpiemēro Regulas [..] 31. panta 1. punkts, kurā ir noteikts, ka "[..] šajā tiesvedības posmā personai, pret kuru lūgta izpilde, un bērnam nav tiesību ne uz kādiem iesniegumiem [iesniegt apsvērumus] attiecībā uz pieteikumu"?

3) Vai valsts tiesai, kurai persona, kam ir vecāku atbildība, iesniegusi pieteikumu, lūdzot neatzīt izcelsmes dalībvalsts tiesas spriedumu par pie viņas dzīvojošā bērna atpakaļatdošanu uz izcelsmes dalībvalsti, par ko izsniegta apliecība atbilstoši Regulas [..] 42. pantam, ir jāizskata šis pieteikums, pamatojoties uz Regulas [..] III nodaļas 1. un 2. iedaļas noteikumiem, kā paredzēts šīs regulas 40. panta 2. punktā?

4) Ko nozīmē Regulas [..] 21. panta 3. punktā definētais nosacījums "neskarot 4. iedaļu"?

5) Vai tas, ka izcelsmes dalībvalsts tiesa pieņem lēmumu par bērna atpakaļatdošanu un izsniedz Regulas [..] 42. pantā paredzēto apliecību pēc tam, kad dalībvalsts, kurā bērns ir nelikumīgi aizturēts, tiesa pieņēmusi lēmumu par bērna atdošanu atpakaļ izcelsmes valstī, atbilst Regulas [..] mērķiem un tajā paredzētajām procedūrām?

6) Vai Regulas [..] 24. pantā paredzētais aizliegums pārbaudīt izcelsmes tiesas kompetenci nozīmē, ka valsts tiesai, kurai iesniegts pieteikums par ārvalsts tiesas sprieduma atzīšanu vai neatzīšanu un kura nevar pārbaudīt izcelsmes dalībvalsts tiesas kompetenci un nav konstatējusi citus Regulas [..] 23. pantā noteiktos pamatojumus spriedumu neatzīšanai, ir jāatzīst izcelsmes dalībvalsts tiesas spriedums par bērna atpakaļatdošanu pat gadījumā, ja izcelsmes dalībvalsts tiesa nav ievērojusi procedūru, kas paredzēta regulā, lai izlemtu jautājumus par bērna atpakaļatdošanu?"

Par steidzamības tiesvedību

43 Ar 2008. gada 21. maija rīkojumu, kas Tiesas kancelejā iesniegts 2008. gada 22. maijā, *Lietuvos Aukščiausiasis Teismas* lūgumam sniegt prejudiciālu nolēmumu lūdza piemērot Reglamenta 104.b pantā paredzēto steidzamības tiesvedību.

44 Iesniedzējtiesa pamatoja šo pieteikumu, atsaucoties uz Regulas preambulas septiņpadsmito apsvērumu, saskaņā ar kuru aizvestā vai aizturētā bērna atpakaļatdošana ir jāpanāk nekavējoties, un uz šīs pašas regulas 11. panta 3. punktu, kurā tiesai, kam iesniegts pieteikums par bērna atpakaļatdošanu, ir noteikts sešu nedēļu termiņš sprieduma taisīšanai. Valsts tiesa konstatē vajadzību rīkoties steidzami, jo jebkāds kavējums ļoti nelabvēlīgi ietekmētu attiecības starp bērnu un vienu no vecākiem, ar kuru viņš nedzīvo kopā. Šo attiecību pasliktināšanās varētu izrādīties neatgriezeniska.

45 Iesniedzējtiesa pamatojas arī uz nepieciešamību aizsargāt bērnu no iespējamā kaitējuma un nodrošināt taisnīgu līdzsvaru starp bērna interesēm un viņa vecāku interesēm, kas arī prasa steidzamības tiesvedības izmantošanu.

46 Pēc tiesneša referenta priekšlikuma, noklausījusies ģenerāladvokāti, Tiesas trešā palāta nolēma apmierināt iesniedzējtiesas pieteikumu par steidzamības tiesvedības piemērošanu lūgumam sniegt prejudiciālu nolēmumu.

Par prejudiciālajiem jautājumiem

Ievada apsvērumi

47 Vairākkārt grozītās 1968. gada 27. septembra Konvencijas par jurisdikciju un spriedumu izpildi civillietās un komerclietās (OV 1972, L 299, 32. lpp.) mērķis bija veicināt spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komerclietās starp līgumslēdzējām valstīm. Šajā sakarā ar to tika ieviesti noteikumi par jurisdikciju un spriedumu atzīšanas un izpildes procedūrām šajās lietās. Šo noteikumu pamatā bija princips, saskaņā ar kuru vienas līgumslēdzējas valsts tiesas uzticas citas līgumslēdzējas valsts tiesu taisītajiem spriedumiem un otrādi. Saskaņā ar tās 1. pantu šī konvencija nav piemērojama fizisko personu juridiskajam statusam vai tiesībspējai un rīcībspējai, kā arī īpašumtiesībām, kas izriet no laulības attiecībām.

48 1980. gada Hāgas konvencija tika pieņemta, uzskatot, ka bērna interesēm ir sevišķi svarīga nozīme jautājumos, kas saistīti ar viņa aizbildnību, un ka bērnu ir nepieciešams starptautiski aizsargāt no nelabvēlīgās ietekmes, ko radījusi viņa nelikumīga aizvešana vai aizturēšana, un izstrādāt procedūras, kas nodrošinātu bērna ātru

atgriešanos viņa parastās dzīvesvietas valstī, kā arī nodrošināt saskarsmes tiesību aizsardzību.

49 Divos iepriekšējos punktos minēto konvenciju kurss tika pārņemts arī Regulā laulības lietās un lietās par vecāku atbildību. Šī regula ir piemērojama civillietās, kas saistītas, pirmkārt, ar laulības šķiršanu, laulāto atšķiršanu vai laulības atzīšanu par neesošu un, otrkārt, ar vecāku atbildības iegūšanu, īstenošanu, deleģēšanu, ierobežošanu vai izbeigšanu.

50 Saskaņā ar Regulas preambulas divdesmit pirmo apsvērumu tās pamatā ir ideja, ka dalībvalstī taisītu spriedumu atzīšana un izpilde jābalsta uz savstarpējas uzticēšanās principu un ka neatzīšanas iemesli jāsaglabā noteiktā minimuma līmenī.

51 Saskaņā ar Regulas preambulas divpadsmito un trīspadsmito apsvērumu tā ir balstīta uz principu, ka bērna interesēm jābūt pirmajā vietā, un atbilstoši tās trīsdesmit trešajam apsvērumam Regulā tiek nodrošināta Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 24. pantā noteikto bērna pamattiesību ievērošana.

52 It īpaši Regulas mērķis ir atturēt no bērnu nolaupīšanas starp dalībvalstīm un — nolaupīšanas gadījumā — panākt, ka nekavējoties notiek bērna atpakaļatdošana.

53 Saskaņā ar Regulas preambulas septiņpadsmito apsvērumu tā papildina 1980. gada Hāgas konvenciju, kas tomēr joprojām ir piemērojama.

54 Saskaņā ar tās 60. pantu Regula prevalē pār 1980. gada Hāgas konvenciju.

55 Uz prejudiciālajiem jautājumiem ir jāatbild, ievērojot šā sprieduma 47.–54. punktā izklāstītos apsvērumus un atgādinātos principus.

Par ceturto, piekto un sesto jautājumu

56 Ar savu ceturto, piekto un sesto jautājumu, kas būtu jāizskata kopā un pirmām kārtām, iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai tas, ka izcelsmes dalībvalsts tiesa pieņem spriedumu par bērna atpakaļatdošanu un izsniedz Regulas 42. pantā paredzēto apliecību, atbilst Regulas mērķiem un tajā noteiktajām procedūrām gadījumā, ja dalībvalsts, kurā bērns tiek nelikumīgi aizturēts, tiesa ir pieņēmusi spriedumu par bērna atdošanu atpakaļ uz izcelsmes dalībvalsti. Valsts tiesa vēlas arī noskaidrot, vai Regulas 24. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka dalībvalsts, kurā bērns tiek nelikumīgi aizturēts, tiesai ir jāatzīst izcelsmes dalībvalsts tiesas pieņemtais spriedums par bērna atpakaļatdošanu, ja šī pēdējā tiesa nav ievērojusi Regulā noteikto procedūru.

57 Regulas 11. panta 8. punktā ir paredzēts, ka "neatkarīgi no sprieduma par neatdošanu atpakaļ, kas pieņemts, ievērojot 1980. gada Hāgas Konvencijas 13. pantu, visi turpmākie spriedumi, kas pieprasa bērna atpakaļatdošanu un ko pasludina tiesa, kurai saskaņā ar šo regulu ir piekritība, jāizpilda saskaņā ar III nodaļas 4. iedaļu, lai nodrošinātu bērna atpakaļatdošanu".

58 Dažos Tiesai iesniegtajos apsvērumos ir apgalvots, ka atbilstoši minētajai normai apliecību saskaņā ar Regulas 42. pantu var izsniegt tikai tad, ja iepriekš ticis taisīts spriedums par neatdošanu atpakaļ saskaņā ar 1980. gada Hāgas konvencijas 13. pantu. Pamata lietā no tā izrietot, ka apstāklis, ka *Lietuvos apeliacinis teismas* ar savu 2007. gada 15. marta spriedumu ir piespriedusi atdot bērnu atpakaļ, liedz izcelsmes dalībvalsts tiesām izsniegt apliecību atbilstoši minētajam 42. pantam, kā to izdarījusi *Amtsgericht Oranienburg* ar savu 2007. gada 20. jūnija spriedumu, kas apstiprināts ar *Brandenburgisches Oberlandesgericht* 2008. gada 20. februāra spriedumu.

59 Interpretācija, saskaņā ar kuru apliecību atbilstoši Regulas 42. pantam var izsniegt tikai tad, ja iepriekš ticis taisīts spriedums par neatdošanu atpakaļ, ir jāapstiprina.

60 Šī interpretācija izriet no Regulas kopumā un it īpaši no tās 11. panta 8. punkta.

61 Vispirms paredzot, ka dalībvalstī pasludināti spriedumi pārējās dalībvalstīs atzīstami bez kādas īpašas procedūras, Regulā spriedumu atzīšanas un izpildāmības pasludināšanas jautājumi ir sadalīti divās daļās (21. panta 1. un 3. punkts, 11. panta 8. punkts, 40. panta 1. punkts un 42. panta 1. punkts). Atbilstoši pirmajai daļai lēmumu par [sprieduma] atzīšanu un izpildāmības pasludināšanu var lūgt saskaņā ar Regulas III sadaļas 2. iedaļā paredzētajām procedūrām. Otrajā daļā uz noteiktu spriedumu, kas attiecas uz saskarsmes tiesībām vai ar kuriem piespriež bērna atpakaļatdošanu, izpildāmību ir attiecināti šīs pašas nodaļas 4. iedaļas noteikumi.

62 Šī pēdējā daļa ir cieši saistīta ar 1980. gada Hāgas konvencijas noteikumiem un, ja ir izpildīti noteikti nosacījumi, paredz bērna atpakaļatdošanu nekavējoties.

63 Sprieduma, ar kuru piespriež bērna atpakaļatdošanu pēc sprieduma par neatdošanu atpakaļ pasludināšanas, izpildāmībai, lai gan tā pēc būtības ir saistīta ar citiem Regulā aplūkotajiem jautājumiem, it īpaši aizbildnības tiesībām, tomēr piemīt procesuālā autonomija, lai nekavētu tāda bērna atpakaļatdošanu, kurš nelikumīgi aizvests vai aizturēts dalībvalstī, kas nav tā, kurā bija bērna parastā dzīvesvieta tieši pirms nelikumīgas aizvešanas vai aizturēšanas.

64 Regulas 11. panta 8. punkta, 40. un 42. panta noteikumu procesuālā autonomija un Regulas III nodaļas 4. iedaļā izcelsmes tiesas kompetencei piešķirtā prioritāte ir

atspoguļotas Regulas 43. un 44. pantā, kuros ir paredzēts, ka izcelsmes dalībvalsts tiesību akti ir piemērojami jebkādai apliecības koriģēšanai, ka par apliecības izsniegšanu nevar iesniegt pārsūdzību un ka šī apliecība ir spēkā tikai sprieduma izpildes robežās.

65 Regulas 21. panta 3. punktā ietvertās atrunas, kurā izmanto vārdus "neskarot 4. iedaļu" un uz kuru attiecas iesniedzējtiesas ceturtais jautājums, mērķis ir precizēt, ka šajā normā piešķirtā iespēja jebkurai ieinteresētajai pusei lūgt pieņemt lēmumu par to, lai kādā dalībvalstī taisītais spriedums tiktu vai netiktu atzīts, nenoliedz iespēju — ja ir izpildīti attiecīgie nosacījumi — izmantot Regulas 11. panta 8. punktā, 40. un 42. pantā paredzēto režīmu, kas piemērojams attiecībā uz bērna atpakaļatdošanu pēc sprieduma par neatdošanu atpakaļ pasludināšanas un kas prevalē pār III nodaļas 1. un 2. iedaļā noteikto režīmu.

66 Ir jāuzsver, ka procedūra, kas piemērojama attiecībā uz bērna atpakaļatdošanu pēc sprieduma par neatdošanu atpakaļ pasludināšanas, pārņem un pastiprina 1980. gada Hāgas konvencijas 12. un 13. panta noteikumus. Tostarp termiņš lēmuma pieņemšanai attiecībā uz pieteikumu par neatdošanu atpakaļ ir ļoti īss. Turklāt galīgo spriedumu, ar kuru piesprież atpakaļatdošanu, var pieņemt tiesa, kurai ir kompetence atbilstoši Regulai. Visbeidzot, procedūra beidzas ar sprieduma apliecināšanu, kas tam piešķir īpašu izpildāmību; apliecības izsniegšanas nosacījumi un iedarbība ir tieši noteikti Regulā.

67 Piemēram, attiecībā uz izsniegšanas nosacījumiem no Regulas 42. panta 2. punkta izriet, ka izcelsmes tiesas tiesnesis, kas pieņēmis Regulas 40. panta 1. punkta b) apakšpunktā minēto spriedumu, izsniedz apliecību tikai tad, ja:

"a) bērnam tika sniegta iespēja tikt uzklausītam, ja vien uzklausīšana netika uzskatīta par lietderīgu [nepiemērotu], ņemot vērā viņa vai viņas vecumu vai brieduma pakāpi;

b) visām pusēm tika sniegta iespēja tikt uzklausītām; un

c) tiesa, pasludinot savu spriedumu, ir ņēmusi vērā iemeslus un pierādījumus, kādi ir par pamatu rīkojumam, kas izdots atbilstoši 1980. gada Hāgas konvencijas 13. pantam."

68 Attiecībā uz apliecināšanas iedarbību ir jānorāda, ka, tiklīdz apliecība ir izsniegta, 40. panta 1. punkta b) apakšpunktā minētais spriedums par bērna atpakaļatdošanu ir atzīstams un izpildāms citā dalībvalstī bez nepieciešamības pasludināt tā izpildāmību un bez iespējas iebilst pret sprieduma atzīšanu.

69 Ir jāatgādina, ka šis režīms ir piemērojams tikai attiecībā uz bērna atpakaļatdošanu pēc Regulas 11. panta 8. punktā paredzētā sprieduma par neatdošanu atpakaļ pasludināšanas.

70 To apstiprina minētais 11. panta 8. punkts, kurā ir noteikts, ka "neatkarīgi no sprieduma par neatdošanu atpakaļ, kas pieņemts, ievērojot 1980. gada Hāgas Konvencijas 13. pantu, visi turpmākie spriedumi, kas pieprasa bērna atpakaļatdošanu un ko pasludina tiesa, kurai saskaņā ar šo regulu ir piekritība, jāizpilda saskaņā ar III nodaļas 4. iedaļu, lai nodrošinātu bērna atpakaļatdošanu".

71 Lai gan vārdkopa "neatkarīgi no sprieduma par neatdošanu atpakaļ" zināmā mērā ir divdomīga, tās saikne ar vārdiem "visi turpmākie spriedumi" norāda uz hronoloģisku saistību starp spriedumu, proti, par neatdošanu atpakaļ, un vēlāk pieņemtu spriedumu, jo šāda redakcija nepieļauj šaubas attiecībā uz pirmā sprieduma iepriekšēju raksturu.

72 Regulas preambulas septiņpadsmitais apsvērums apstiprina šo interpretāciju, precizējot, ka "ir jābūt iespējai" lēmumu par neatdošanu atpakaļ "aizstāt ar turpmāku lēmumu, ko pieņem tās dalībvalsts tiesa, kurā bija bērna pastāvīgā [parastā] dzīvesvieta pirms nelikumīgas aizvešanas vai aizturēšanas".

73 Arī no Regulas 42. panta 2. punkta c) apakšpunkta, ar kuru tiesai ir uzlikts pienākums ņemt vērā iemeslus un pierādījumus, kas bija pamats atbilstoši 1980. gada Hāgas konvencijas 13. pantam taisītajam spriedumam, izriet, ka šī tiesa var pieņemt lēmumu tikai pēc tam, kad izpildes dalībvalstī tika pieņemts spriedums par neatdošanu atpakaļ.

74 No tā izriet, ka Regulas 40. panta 1. punkta b) apakšpunkts ir norma, kas piemērojama tikai tad, ja izpildes dalībvalstī iepriekš tika taisīts spriedums par neatdošanu atpakaļ.

75 Tomēr nevar piekrist secinājumiem, kas atbilstoši šā sprieduma 58. punktā minētajiem apsvērumiem esot izdarāmi no šīs interpretācijas.

76 Regulas 11. panta 3. punktā tiek prasīts, lai tiesa, kurā iesniegts pieteikums par bērna atpakaļatdošanu, rīkojas paātrināti, izmantojot ātrākās procedūras, kas paredzētas valsts tiesību aktos. Turklāt tā paša noteikuma otrajā daļā ir paredzēts, ka, neskarot šo ātruma mērķi, spriedums ir jāpasludina ne vēlāk kā sešas nedēļas pēc pieteikuma iesniegšanas, ja vien nepastāv ārkārtēji apstākļi, kas padara to neiespējamu.

77 Precīzāk, minētā 11. panta 6. punktā ir paredzēts, ka, ja tiesa pasludina spriedumu par neatdošanu atpakaļ, šai tiesai nekavējoties tieši vai ar centrālās iestādes starpniecību ir jānosūta šā tiesas sprieduma par neatdošanu atpakaļ un saistīto dokumentu kopijas, it īpaši tiesas sēžu stenogrammu kopijas, kompetentajai tiesai vai centrālajai iestādei dalībvalstī, kurā bija bērna parastā dzīvesvieta tieši pirms viņa nelikumīgās aizvešanas vai aizturēšanas. Šo pasākumu steidzamo raksturu atspoguļo arī tā paša noteikuma pēdējais teikums, kurā ir noteikts, ka izcelsmes tiesa "saņem visus minētos dokumentus viena mēneša laikā pēc dienas, kad izdots rīkojums [pasludināts spriedums] par neatdošanu atpakaļ".

78 Šo noteikumu mērķis ir ne tikai nodrošināt bērna atpakaļatdošanu nekavējoties dalībvalstī, kurā bija viņa parastā dzīvesvieta tieši pirms nelikumīgās aizvešanas vai aizturēšanas, bet arī ļaut izcelsmes tiesai izvērtēt pamatojumu un pierādījumus, uz kuru pamata tika taisīts spriedums par neatdošanu atpakaļ.

79 It īpaši izcelsmes tiesai ir jānoskaidro, vai ir izpildīti šā sprieduma 67. punktā minētie nosacījumi.

80 Tā kā šis izvērtējums saskaņā ar Regulas 10. pantu un 40. panta 1. punkta b) apakšpunktu galu galā ir jāveic izcelsmes tiesai, procesuālie starpgadījumi, kas notiek vai atkārtoti notiek izpildes dalībvalstī pēc tam, kad tika pasludināts spriedums par neatdošanu atpakaļ, nav noteicoši, un var uzskatīt, ka tiem nav nozīmes saistībā ar Regulas īstenošanu.

81 Ja tas tā nebūtu, Regulai varētu tikt atņemta lietderīgā iedarbība, jo mērķis nodrošināt, ka bērns ir atdots atpakaļ nekavējoties, paliktu pakārtots nosacījumam, ka ir jāizmanto visi procesuālie tiesību aizsardzības līdzekļi, kas pieejami atbilstoši dalībvalsts, kurā bērns tiek nelikumīgi aizturēts, tiesību aktiem. Šis risks ir it īpaši būtisks attiecībā uz maziem bērniem, jo tiem bioloģisku laiku nevar mērīt saskaņā ar parastajiem kritērijiem, ņemot vērā šādu bērnu intelektuālo un psiholoģisko struktūru un tās attīstības ātrumu.

82 Lai gan Regulas mērķis nav vienveidot dažādu dalībvalstu materiālo un procesuālo tiesību normas, tomēr ir svarīgi nodrošināt, ka šo valstu tiesību normas nekaitē Regulas lietderīgai iedarbībai (skat. pēc analoģijas attiecībā uz 1968. gada 27. septembra Konvenciju par jurisdikciju un spriedumu izpildi civillietās un komerclietās 1990. gada 15. maija spriedumu lietā C-365/88 *Hagen*, *Recueil*, I-1845. lpp., 19. un 20. punkts; 1995. gada 7. marta spriedumu lietā C-68/93 *Shevill* u.c., *Recueil*, I-415. lpp., 36. punkts, un 2004. gada 27. aprīļa spriedumu lietā C-159/02 *Turner*, *Recueil*, I-3565. lpp., 29. punkts).

83 Ir jāpiebilst, ka šāda Regulas interpretācija atbilst tās prasībām un mērķim un ka tikai šāda interpretācija var vislabāk nodrošināt Kopienu tiesību efektivitāti.

84 Šo interpretāciju turklāt apstiprina divi elementi. Pirmais elements ir pamatots ar Regulas 11. panta 8. punktā ietvertajiem vārdiem "visi turpmākie spriedumi, kas pieprasa bērna atpakaļatdošanu" — vārdiem, kuros izteikta ideja, ka, tiklīdz ir pasludināts spriedums par neatdošanu atpakaļ, izcelsmes tiesai varētu rasties pienākums pieņemt vienu vai vairākus nolēmumus, lai panāktu bērna atpakaļatdošanu, tostarp procesuālā vai faktiskā strupceļā gadījumos. Otrajam elementam ir sistēmisks raksturs, un tas ir pamatots ar faktu, ka — atšķirībā no Regulas 33.–35. pantā paredzētās procedūras attiecībā uz pieteikumu par izpildāmības pasludināšanu — spriedumus, kas taisīti atbilstoši Regulas III nodaļas 4. iedaļai (saskarsmes tiesības un bērna atpakaļatdošana), izcelsmes tiesa var pasludināt par izpildāmiem neatkarīgi no jebkādas pārsūdzēšanas iespējas vai nu izcelsmes dalībvalstī, vai arī izpildes dalībvalstī.

85 Izslēdzot iespēju celt jebkādu prasību, izņemot prasību par koriģēšanu Regulas 43. panta 1. punkta izpratnē, pret apliecības izsniegšanu saskaņā ar Regulas 42. panta 1. punktu, Regula tiecas novērst situāciju, kad tās noteikumu efektivitāte tiktu apdraudēta ar tiesvedības ļaunprātīgu izmantošanu. Turklāt 68. pantā prasību procedūru sarakstā nav minēta pārsūdzība par spriedumiem, kas taisīti saskaņā ar Regulas III nodaļas 4. iedaļu.

86 Šie apsvērumi atbilst pamata lietas īpašībām.

87 Pirmkārt, Lietuvas tiesas, pieņemot virkni nolēmumu, kas attiecas gan uz pieteikumu par atpakaļatdošanu, gan uz pieteikumu par atbilstoši Regulas 42. pantam apliecinātā sprieduma neatzīšanu, šķiet, nav ievērojušas šajā pēdējā normā paredzētās procedūras autonomiju. Otrkārt, nolēmumu skaits un to daudzveidība (atcelšana, pārskatīšana, lietas atjaunošana, apturēšana) liecina par to, ka, lai arī, iespējams, tikušas pieņemtas visātrākās iekšējās procedūras, pagājušais laiks jau apliecības izsniegšanas dienā bija acīmredzami pretrunā Regulas prasībām.

88 Ir vēl jāprecizē, ka, tā kā nebija paustas nekādas šaubas par *Amtsgericht Oranienburg* izsniegtās apliecības autentiskumu un tā kā tajā bija ietverti visi Regulas 42. pantā paredzētie elementi, saskaņā ar Regulas 43. panta 2. punktu prasību pret apliecības izsniegšanu vai iebildumus pret tās atzīšanu varētu tikai noraidīt, jo tiesa, kas izskata lietu, varēja tikai konstatēt apliecinātā sprieduma izpildāmību.

89 Ņemot vērā iepriekš izklāstītos apsvērumus, uz ceturto, piekto un sesto jautājumu ir jāatbild, ka, tiklīdz spriedums par [bērna] neatdošanu atpakaļ ir pasludināts un paziņots izcelsmes tiesai, saistībā ar Regulas 42. pantā paredzētās apliecības izsniegšanu nav nozīmes tam, ka šis spriedums ir apturēts, pārskatīts, atcelts vai katrā ziņā nav galīgi stājies spēkā vai ir aizstāts ar spriedumu par atpakaļatdošanu, ja vien bērns nav faktiski atdots atpakaļ. Ja nav paustas nekādas šaubas par šīs apliecības autentiskumu un ja tā ir sagatavota atbilstoši veidlapai, kuras paraugs ir iekļauts Regulas IV pielikumā, ir aizliegts celt iebildumus pret sprieduma par atpakaļatdošanu atzīšanu, un tiesai, kas izskata lietu, ir tikai jākonstatē apliecinātā sprieduma izpildāmība un jāpiesprež bērna atpakaļatdošana nekavējoties.

Par pirmo jautājumu

90 Ar savu pirmo jautājumu iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai ieinteresētā puse Regulas 21. panta izpratnē var lūgt tiesas sprieduma neatzīšanu, ja pieteikums par šā paša sprieduma atzīšanu nav bijis iesniegts.

91 Uz ceturto, piekto un sesto jautājumu sniegtā atbilde izslēdz iespēju iesniegt pieteikumu par neatzīšanu gadījumā, ja spriedums par bērna atpakaļatdošanu ir pasludināts un apliecināts saskaņā ar Regulas 11. panta 8. punktu un 42. pantu.

92 Tomēr šo iespēju nevar izslēgt vispārīgā veidā.

93 Regulas 21. panta 3. punktā ir paredzēts, ka "neskarot šīs nodaļas 4. iedaļu, jebkura ieinteresētā puse, ievērojot šīs nodaļas 2. iedaļā paredzētās procedūras, var pieprasīt lēmumu par to, lai spriedums tiktu vai netiktu atzīts". Šā paša punkta otrajā daļā šajā sakarā ir ietvertas normas par teritoriālo piekritību.

94 Tāpat nav izslēgts, ka pieteikums par sprieduma neatzīšanu izraisa tā atzīšanu kā iepriekš izlemjamu jautājumu; šajā gadījumā ir piemērojams 21. panta 4. punkts.

95 Iespēja iesniegt pieteikumu par neatzīšanu gadījumā, ja iepriekš nav ticis iesniegts pieteikums par atzīšanu, varētu atbilst dažādiem mērķiem — vai nu materiālā rakstura mērķiem, tostarp tiem, kas vērsti uz bērna interesēm un ģimenes stabilitāti un mieru, vai arī procesuālā rakstura mērķiem, ļaujot iepriekš sniegt pierādījumus, kas nākotnē varētu izrādīties nepieejami.

96 Tomēr saistībā ar pieteikumu par neatzīšanu ir jāievēro Regulas III nodaļas 2. iedaļā paredzētā procedūra, un it īpaši to var izskatīt saskaņā ar valsts tiesību normām tikai tad, ja šīs normas neierobežo nedz Regulas piemērošanas jomu, nedz tās iedarbību.

97 Līdz ar to uz pirmo jautājumu ir jāatbild, ka, izņemot gadījumus, kad procedūra attiecas uz spriedumu, kas apliecināts atbilstoši Regulas 11. panta 8. punktam un 40.–42. pantam, jebkura ieinteresētā puse var lūgt tiesas sprieduma neatzīšanu, pat ja iepriekš nav bijis iesniegts pieteikums par sprieduma atzīšanu.

Par otro jautājumu

98 Ar otro jautājumu iesniedzējtiesa jautā, kādā veidā gadījumā, kad būtu jāizskata pieteikums par sprieduma neatzīšanu, ko iesniegusi persona, pret kuru minētais spriedums ir izpildāms, un iepriekš nav bijis iesniegts pieteikums par atzīšanu, ir jāpiemēro Regulas 31. panta 1. punkts, it īpaši frāze "šajā tiesvedības posmā personai, pret kuru lūgta izpilde, un bērnam nav tiesību iesniegt apsvērumus".

99 Šā sprieduma 91. punktā minētā atruna ir piemērojama arī saistībā ar šo jautājumu.

100 Ievērojot minēto atrunu, ir jāatzīst, ka gadījumā, kad ir iesniegts pieteikums par tiesas sprieduma neatzīšanu un nav iesniegts pieteikums par šā sprieduma atzīšanu, Regulas 31. panta 1. punkts ir jāinterpretē, ņemot vērā Regulas III nodaļas 2. iedaļas īpašo sistēmu. Līdz ar to šis noteikums nav jāpiemēro.

101 Regulas 31. pants attiecas uz izpildāmības pasludināšanu. Tajā ir noteikts, ka šajā gadījumā puse, pret kuru lūgta izpilde, nevar iesniegt apsvērumus. Šāda procedūra ir jāuztver tādējādi, ka, ņemot vērā tās izpildāmo un vienpusējo raksturu, tajā nevar pieņemt minētās puses sniegtos apsvērumus, šai procedūrai neiegūstot deklaratīvu un sacīkstes raksturu, kas būtu pretrunā tās loģikai, saskaņā ar kuru tiesības uz aizstāvību ir nodrošinātas ar Regulas 33. pantā paredzēto pārsūdzību.

102 Situācija saistībā ar pieteikumu par neatzīšanu ir atšķirīga.

103 Šī atšķirība rodas tāpēc, ka pieteikuma iesniedzējs šādā situācijā ir persona, pret kuru var tikt iesniegts pieteikums par izpildāmības pasludināšanu.

104 Tā kā šā sprieduma 101. punktā minētās prasības vairs nav attaisnojamas, personai, pret kuru ir iesniegts pieteikums par neatzīšanu, nevar liegt iespēju sniegt apsvērumus.

105 Jebkāds cits risinājums ierobežotu pieteikuma iesniedzēja rīcības efektivitāti, jo neatzīšanas procedūras priekšmets ir negatīvs novērtējums, kas pēc sava rakstura prasa sacīkstes principa ievērošanu.

106 Līdz ar to — kā arī norādīja Komisija — atbildētājs, kas lūdz atzīt spriedumu, var iesniegt apsvērumus.

107 Tātad uz otro jautājumu ir jāatbild, ka Regulas 31. panta 1. punkts tiktāl, ciktāl tajā ir noteikts, ka šajā tiesvedības posmā personai, pret kuru lūgta izpilde, un bērnam nav tiesību iesniegt apsvērumus, nav piemērojams tiesas sprieduma neatzīšanas procedūrai, kas ierosināta, lai gan iepriekš nav bijis iesniegts pieteikums par šā paša sprieduma atzīšanu. Šādā situācijā atbildētājs, kas lūdz atzīt spriedumu, var iesniegt apsvērumus.

Par trešo jautājumu

108 Ar savu trešo jautājumu iesniedzējtiesa jautā, vai valsts tiesai, kurai persona, kam ir vecāku atbildība, iesniegusi pieteikumu, lūdzot neatzīt izcelsmes dalībvalsts tiesas spriedumu par bērna atpakaļatdošanu izcelsmes dalībvalstī, par kuru izsniegta

apliecība atbilstoši Regulas 42. pantam, ir jāizskata šis pieteikums, pamatojoties uz Regulas III nodaļas 1. un 2. iedaļas noteikumiem, kā paredzēts tās 40. panta 2. punktā.

109 Kā izriet no atbildēm uz iepriekšējiem jautājumiem, pieteikums par tiesas sprieduma neatzīšanu nav pieļaujams tad, ja apliecība ir izsniegta atbilstoši Regulas 42. pantam. Šādā situācijā apliecinātais spriedums ir izpildāms un pret tā atzīšanu nevar celt iebildumus.

110 Līdz ar to uz trešo jautājumu nav jāatbild.

Par tiesāšanās izdevumiem

111 Attiecībā uz pamata lietas dalībniekiem šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Tiesāšanās izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto lietas dalībnieku tiesāšanās izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (trešā palāta) nospriež:

1) tiklīdz spriedums par bērna neatdošanu atpakaļ ir pasludināts un paziņots izcelsmes tiesai, saistībā ar Padomes 2003. gada 27. novembra Regulas (EK) Nr. 2201/2003 par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi laulības lietās un lietās par vecāku atbildību un par Regulas (EK) Nr. 1347/2000 atcelšanu 42. pantā paredzētās apliecības izsniegšanu nav nozīmes tam, ka šis spriedums ir apturēts, pārskatīts, atcelts vai katrā ziņā nav galīgi stājies spēkā vai ir aizstāts ar spriedumu par atpakaļatdošanu, ja vien bērns nav

faktiski atdots atpakaļ. Ja nav paustas nekādas šaubas par šīs apliecības autentiskumu un ja tā ir sagatavota atbilstoši veidlapai, kuras paraugs ir iekļauts Regulas IV pielikumā, ir aizliegts celt iebildumus pret sprieduma par atpakaļatdošanu atzīšanu, un tiesai, kas izskata lietu, ir tikai jākonstatē apliecinātā sprieduma izpildāmība un jāpiesprież bērna atpakaļatdošana nekavējoties;

2) izņemot gadījumus, kad procedūra attiecas uz spriedumu, kas apliecināts atbilstoši Regulas Nr. 2201/2003 11. panta 8. punktam un 40.–42. pantam, jebkura ieinteresētā puse var lūgt tiesas sprieduma neatzīšanu, pat ja iepriekš nav bijis iesniegts pieteikums par sprieduma atzīšanu;

3) Regulas Nr. 2201/2003 31. panta 1. punkts tiktāl, ciktāl tajā ir noteikts, ka šajā tiesvedības posmā personai, pret kuru lūgta izpilde, un bērnam nav tiesību iesniegt apsvērumus, nav piemērojams tiesas sprieduma neatzīšanas procedūrai, kas ierosināta, lai gan iepriekš nav bijis iesniegts pieteikums par šā paša sprieduma atzīšanu. Šādā situācijā atbildētājs, kas lūdz atzīt spriedumu, var iesniegt apsvērumus.

[Paraksti]